

O DIJALOGU U ZLIM VREMENIMA

Na Kosovu stanje nikad gore! Srpsko - albanski odnosi u novijoj istoriji nikada nisu bili tako loši kao danas. U ove dve rečenice sažima se ocena rezultata dosadašnjih neuspelih politika i Slobodana Miloševića i Ibrahima Rugove.

Oružani sukobi koji zaopčinju 27. februara označili su nastupanje untrašnjeg rata, odnosno oružanog sukoba državnih aparata nasilja i dela stanovništva. Terorizam medju Albancima postoji, na njega se mora odgovoriti svim sredstvima. Ali to moraju biti primerena i efikasna sredstva. Nepostojanje političke pripreme i podrške borbi protiv terorizma, a ova podrazumeva i započinjanje dijaloga s predstavnicima albanskog pokreta i njihovu osudu terorizma kao i način izvodjena policijske akcije kao da su više doprineli ostvarenju ciljeva terorizma nego sami teroristi.

Na primer, cilj terorista je uvek, te i na Kosovu, da skrenu pažnju domaće a ako je moguće i medjunarodne javnosti na ciljeve za koji se oni navodno zalažu. Tek preko toga teroristi nastoje da se predstave i učvrste kao vojno-političko krilo pokreta. Nespremne da pregovaraju i da politički podupru efikasnu policijsku akciju Vlasti su dovele državu na ivicu građanskog rata i pred vrata nove izolacije. Iza svega toga stoji zapravo kraj politike održavanja statusa quo.

Status quo, koji su uspostavile politike okupljene oko dva krajana cilja: kontrola teritorije putem smanjivanja prava Albanaca i Kosova (politika Miloševića i SPS -a), s jedne i nezavisno Kosovo odnosno scesionizam (politika Rugove i LDK), od februara 1993. godine a sa smirivanjem rata u Bosni, svakim danom sve se teže održavao. Zapčinjanje terorističkih akcija, proleća 1996. godine, bio je signal koji nisu razumeli ni Vlast ni najuticajnije vodje albanskog pokreta. Bio je to signal da se mora

sesti za sto i pregovarati bez ikakvih prethodnih uslova.

Najnovija eskalacija nasilja proizvela je nove nacionalne i nacionalističke homogenizacije. Samo po sebi to je dovoljan znak da još uvek nema odvažnosti da se razgovara i da se težak problem Kosova i srpsko - albanskih odnosa rešava unutar politike, političkim sredstvima. Medjutim, upravo je to vreme kada se mora misliti i kada se mora započeti dijalog. Bez političkog dijaloga ni suzbijanje terorizma ne može biti uspešno.

Svi podaci potvrđuju da danas najuticajniji činioci politike u Srbiji, Jugoslaviji i medju Albancima sa Kosova nisu dorasli problemu. Bez snažnog političkog pritiska kako iz zemlje tako i iz medjunarodne zajednice oni neće otpočeti dijalog.

Ni Milošević a ni Rugova nemaju snagu De Gola i Gandija. Oni moraju na promenu politike biti naterani i pri tome kontrolisani. Medjunarodni pritisak, koji će se još većim intezitetom, nastaviti može biti uspešan jedino ako bude propraćen i promenom stava unutar SPS i LDK kao i širokim uključivanjem umerenih stranaka i ličnosti s obe strane. Bez aktivne igre domaćih igrača medjunardni pritisak mora biti neuspešan.

Juče, unutar Kontakt grupe usaglašene mere pritiska, izolacije i embarga, daju Miloševiću, ali i Rugovi, deset dana da se opredele koljim će putem da krenu. Prvi mogući put je dalje zaoštravanje sukobljavanja u nadi Miloševića da će se, "igranjem" na različitost interesa unutar medjunarodne zajednice, obezbediti vreme unutar koga bi se u ime "ugroženosti nacije i države" suzbila opozicija, produžila manjinska svevlada i "podkresala krila šiptarskom secesionizmu i terorizmu"odnosno da će se, po željama albanskog vodjstva, priodbiti medjunarodno javno mnjenje da se, ako treba i uz vojnu intervenciju, ostvari Nezavisno Kosovo. Drugi mogući put je "toplo - hladno igranje", uspostvaljanje novog statusa quo s istim akterima uz kombinovanje kriza

eskalacije i simuliranja pregovora da bi se sačekala "bolja vremena". Treći i jedini, po interese Srba i Albanaca, Srbije odnosno SR Jugoslavije i Balkana, pravi put je put dijaloga.

Obaveza je Vlasti i Miloševića da načine prvi korak, da povuku jednostrane mere obustavljanja sukobljavanja i uspostavljanja poverenja. To mora pre svega biti simbolički akt priznavanja svoga dela krivice za narušene odnose, a potom i primenjivanje već preuzetih obaveza da se obnovi obrazovni sistem. Potom sledi dug i naporan put traganja za najmanje lošim rešenjem. To je ono rešenje koje će u najvećo mogućoj meri zadovoljiti interese obe strane i istovremeno vodjstvima omogućiti da izadju iz sukoba a da ne budu "poraženi i poniženi". Kako sada stvari stoje to se rešenje može naći unutar "specijalnog statusa". To je dolaženje, metodom korak po korak, do visoke autonomije unutar Srbije ali i uz njeno garantovanje i kroz organizaciju savezne vlasti, a sve uz aktivno posredovanje i garantovanje od strane medjunarodne zajednice, pre svega od OEBS-a.

Možda će čitaocu biti čudno da se ovde piše o dijalogu. Pisati o gradjanskom ratu, medjunarodnoj izolaciji i sankcijama znači ponovo ispričati već vidjenu i doživljenu priču. Sigurno je, za Miloševića bi, na primer, bila stvar rutine da još jednom ponovi ovu staru lekciju. Narod, Srbija i medjunarodna zajednica nemogu i nesmeju da čekaju da loš djak nauči novu lekciju. Lekcija dijaloga će morati da se nauči pa makar, uz šargarepu, učitelj bude koristio i batinu.

dr Dušan Janjić
Koordinator Foruma za etničke odnose, i
potpresednik Socijaldemokratije